

Biomasės energetikos skatinimo priemonės ir investicijų apsauga

Advokatas Paulius Koverovas

2014 m. lapkričio 4 d.

Vilnius

www.sorainen.com

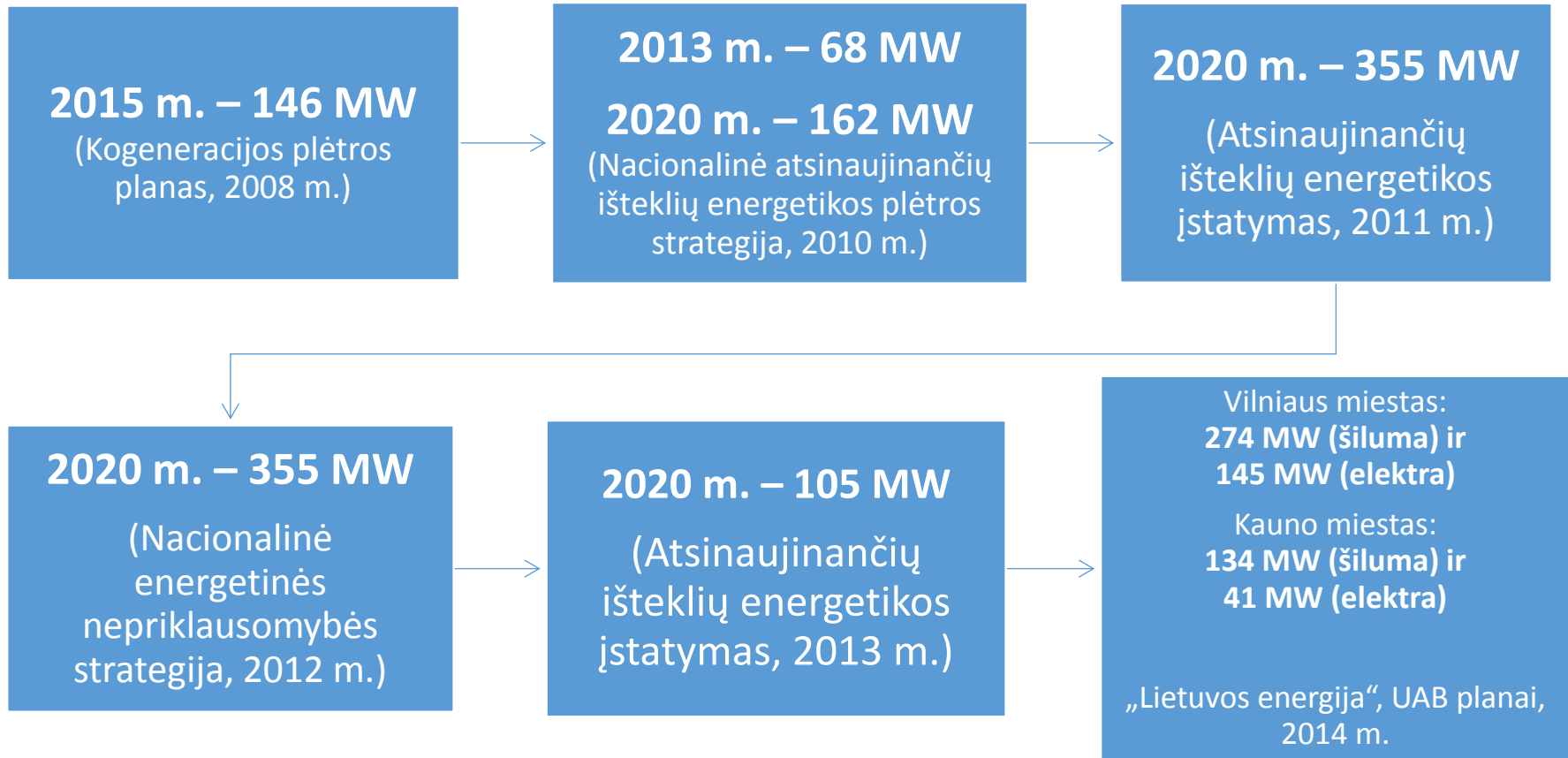

Apie ką kalbėsime

- Biomasės energetikos plėtros chronologija: valstybės požiūris
- Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas – biomasės energetikai skatinti?
- Biomasės energetikos rėmimas skatinimo tarifu
- Biomasės energetikos poreikio klausimas
- Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa: beieškant vietos biomasės energetikai
- Biomasės energetikos investicijų apsauga
- Investicijų ir valstybės pagalbos santykis: konkurencijos teisės aspektai
- Konkurencijos teisės aspektai valstybės žvilgsniu
- Apibendrinimas ir rekomendacijos

Biomasės energetikos plėtros chronologija: valstybės požiūris

Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas – biomasės energetikai skatinti?

- **Pagrindinės paramos, susijusios su biomase, schemas:**
  - Elektros energijos gamybai – fiksuotas tarifas ir kitos priemonės bei lengvatos;
  - Šilumos energijos gamybai – supirkimo prioritetas (ypač – kogeneracinėse jėgainėse);
  - Biodujų gamybai – VKEKK tvirtinami supirkimo tarifai.
- **Būtina įvertinti egzistuojančią problemą dėl biodujų ir kietojo biokuro atskyrimo.**
- **Vykstant šilumos ūkio pertvarkai, šiandien AIEĮ numatytas reglamentavimas gali pasikeisti ir dėl planuojamos patvirtinti NŠŪPP:** gamybinių pajėgumų rodikliai, kuro balanso dydžiai, investicijų derinimo ir kontrolės sistema, kiti veiksniai.

Biomassės energetikos rėmimas skatinimo tarifu

- AIEĮ numatyta pagrindinė skatinimo schema – **105 MW skatinimo kvota biokurui.**
- Aukcionų rezultatai:
  - 17,1 MW biodujų elektrinėms po 0,47 LTL/kWh;
  - 23,99 MW biomassės elektrinėms po 33,5 LTL/kWh.
- Nors buvo pradėtas, tačiau vėliau nutrauktas aukcionas jėgainėms su didesne nei 5 000 kW instaliuotąja galia. Aukcionas nutrauktas gavus suinteresuotų asmenų pastabas.
- **VKEKK veiksmų teisėtumą vėliau patvirtino LVAT, tokiu būdu suteikdamas VKEKK platesnę diskreciją.**
- Šiuo metu neparengti/nepatvirtinti jokie teisės aktų projektai, užtikrinantys tolesnę biomassės energetikos skatinimą ir plėtrą.

Biomasės energetikos poreikio klausimas (1)

- Iki **2015 m. sausio 1 d.** Vyriausybė privalo patvirtinti naują tvarkos aprašą, kaip bus skatinama atsinaujinančių išteklių elektros energija viršijus numatytas skatinimo kvotas.
- Delsiama – aprašas nepatvirtintas, jo projektas nepateiktas svarstyti visuomenei ir suinteresuotiems asmenims.
- Pradėjus funkcionuoti SGDT ir atsiradus alternatyviems gamtinių dujų tiekimo šaltiniams, **didžiąją kuro, naudojamo šildymui, balanso dalį gali sudaryti gamtinės dujos.**
- Kitas scenarijus – SGDT savaime neužtikrina pigesnių gamtinių dujų, todėl biokuro alternatyva gali būti vertinama kaip perspektyvi.
- Problema – **kokia valstybės pozicija? Kodėl vis dar neaiški tolesnė rėmimo schema?**

Biomassės energetikos poreikio klausimas (2)

- NŠŪPP projekte numatoma, kad „siekiant 70-80 proc. biokuro dalies CŠT balanse, papildomai **privalo būti įdiegta papildomai iki 280 MW šilumos gamybos iš biokuro pajėgumų**. Tai reiškia, kad 70 proc. AEI kuro CŠT balanse pasiekimui iš viso reikėtų apie 1 100 – 1 200 MW biokuro įrenginių galingumo.“
- Be jau minėto SGDT faktoriaus, būtina prisiminti ir energijos vartojimo efektyvumo tikslus, taip pat vis dar planuojamą daugiabučių namų renovaciją.
- Kyla klausimas, **ar valstybei oficialiai deklaruojant biokuro energetikos plėtrą, tačiau kartu siekiant reikšmingai sumažinti energijos vartojimą, investicijos iš tiesų yra tikslingos?**
- Šie faktoriai aktualūs ne tik atliekant investicijas, tačiau ir galimo investicinio ginčo atveju.

Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa: beieškant vietos biomasės energetikai

- NŠŪPP nurodoma, jog „iki 2020 m. Lietuvoje CŠT sistemose šilumos energijos kiekis, pagamintas iš biokuro, turėtų didėti apie 70 – 80 proc. <...> Pasiekus tokią biokuro proporciją bus įgyvendinti Lietuvos CŠT sektoriui keliami atsinaujinančių energijos išteklių dalies tikslai.“
- Pagal NŠŪPP turi būti įdiegta 280 MW šilumos gamybos iš biokuro pajėgumų. Įvertinus Vilniaus (274 MW) ir Kauno (134 MW) jėgainių bendrą šiluminę galią (408 MW), NŠŪPP nurodyti rodikliai viršijami. Galima klausti, **kodėl pasirenkamas toks sprendimas? Ar tai reiškia tolesnės biokuro plėtros pabaigą? Galiausiai – kaip su „darnia atsinaujinančių išteklių energetikos plėtra“?**
- Taip pat aiškiai teigiama, jog „pigiausias būdas sukurti naujus biokuro kogeneracijos elektros pajėgumus – konvertuoti dabartines dujų kogeneracines jėgaines.“ Tačiau imamasi visai kitokių priemonių – **vietoj konversijos pradedami Vilniaus ir Kauno šilumos ūkio pertvarkos projektai.**
- Pagal NŠŪPP miestų šilumos ūkyje vykdomos investicijos bus atliekamos jas derinant ne su savivaldybe. Kaip nurodoma NŠŪPP, „atliekamų investicijų planavimą ir jo įgyvendinimo priežiūrą turėtų atlikti centrinė institucija“ (VKEKK). **Ar toks funkcijų centralizavimas nesuteiks prioriteto valstybės kontroliuojamoms įmonėms (ypač įvertinus situaciją Kaune ir Vilniuje)?**

Biomasės energetikos investicijų apsauga

Teismine tvarka

Byla nagrinėjama
Lietuvos teisme

„Sudėtinga“
investuotojų į
saulės energetiką
patirtis

Inicijuojant investicinį ginčą (kai investuotojas – užsienio subjektas)

Byla nagrinėjama
investiciniame
arbitraže

Būtina išankstinė
stadija – pretenzija
ir derybos su
Vyriausybe

Investicijų ir valstybės pagalbos santykis: konkurencijos teisės aspektai

- ESTT 2013 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *Association Vent De Colère ir kiti prieš Ministre de l'Écologie ir kiti*:
  - Paramos schema, pagal kurią vėjo energiją naudojantiems elektros energijos gamintojams suteikiamas pranašumas kitų elektros energijos gamintojų atžvilgiu, **yra laikytina „iš valstybės išteklių suteikta pagalba“**;
  - ESTT pripažino, kad tokia situacija, kai speciali institucija surenka vartotojų įmokas ir jas išmoka vėjo energijos gamintojams, tokiu būdu pastariesiems gaunant didesnę nei rinkos kainą, laikytina valstybės pagalbos teikimu.
- Kodėl svarbu? Pripažinus tokią pagalbą neteisėta, investuotojams taikomos sankcijos – šią pagalbą būtina gražinti.

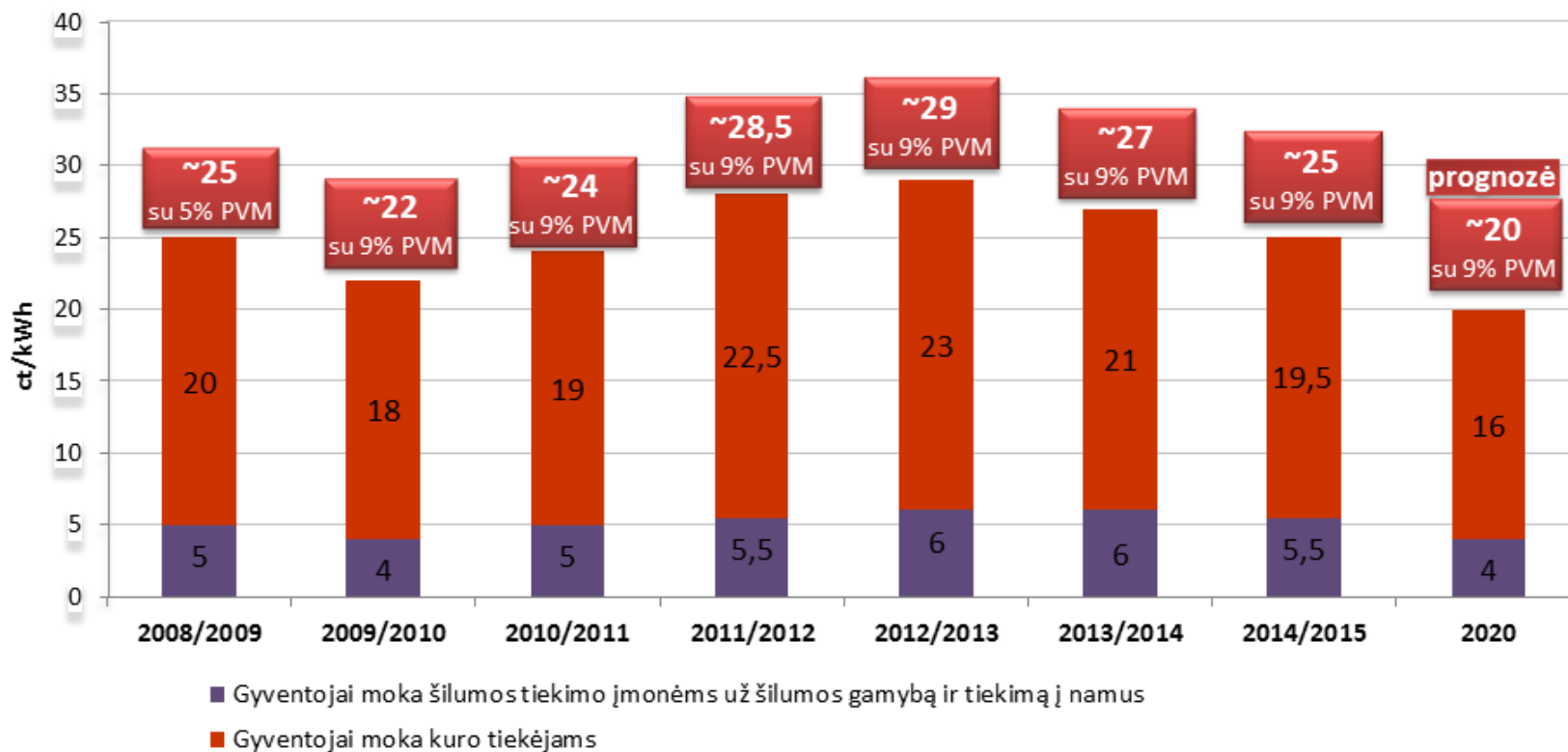

Ir dar: konkurencijos teisės aspektai valstybės žvilgsniu (1)

- Valstybės intervencija į šilumos ūkį didžiuosiuose miestuose. Galbūt visai suprantama?...
- Juk pastarojo meto daugelio biokuro katilinių/jėgainių eksploatacija **tik *de jure* sustiprino konkurenciją tarp šilumos gamintojų.**
- Dar daugiau – kai kuriuose miestuose vienam NŠG patenkinant didžiąją šilumos vartojimo dalį, jo konkurencija su kitais, gerokai mažesnių pajėgumų NŠG, tampa nereikšminga.
- Europos Komisija rugsėjo 8 d. patvirtino Lietuvos 2014 – 2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programą (taigi, ir paramą Kauno bei Vilniaus kogeneracinių jėgainių projektams), o spalio 15 d. paramą išreiškė ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas. **Galbūt tai indikatorius, jog tokie valstybės veiksmai yra teisėta valstybės pagalba?**

Ir dar: konkurencijos teisės aspektai valstybės žvilgsniu (2)

- Bene daugiausia lemiantis veiksnys – šilumos kaina (LŠTA duomenys).

Apibendrinimas ir rekomendacijos

- Šiuo metu **trūksta aiškios valstybės pozicijos biomasės energetikos skatinimo klausimu**. Tai lemia šio sektoriaus stagnaciją. Aiškiausias indikatorius – skatinimo kvotos dydžio pokyčiai.
- Patirtis po skatinimo kvotų paskirstymo aukciono: **atlikti investicijas tikslinga tik esant VKEKK sprendimui patvirtinti gamintoją laimėtoju**.
- Planuojant investicijas, **būtina įvertinti šiuos reikšmingus faktorius: SGDT eksploatacijos pradžia ir galimus gamtinių dujų kainos pokyčius, energijos vartojimo efektyvumo rodiklius bei renovacijos užmojus**.
- Kartu būtina apsisvarstyti tai, **kokias pasekmes turės šiuo metu vykdoma šilumos ūkio pertvarka bei NŠŪPP patvirtinimas: *de facto* biomasės energetikos plėtros pabaiga, konversija Vilniuje ir Kaune pakeičiama į naujų jėgainių statybas**.
- Ypač svarbu **įvertinti valstybės teikiamos paramos pobūdį, kad būtų nustatyta, ar tai nėra neleistina valstybės pagalba**. Išėjis – kreiptis į Konkurencijos tarybą ir Energetikos ministeriją.
- **Diskutuotina dėl šiuo metu valstybės atliekamų veiksmų pagrįstumo, įvertinus, jog šilumos kainos nemažėja, bet nuolat didėja.**

Dėkoju uŹ dėmesj.

Advokatas Paulius Koverovas

paulius.koverovas@sorainen.com

+370 69 889 100

ESTONIA

Pärnu mnt 15
10141 Tallinn
phone +372 6 400 900
estonia@sorainen.com

LATVIA

Kr. Valdemāra iela 21
LV-1010 Riga
phone +371 67 365 000
latvia@sorainen.com

LITHUANIA

Jogailos 4
LT-01116 Vilnius
phone +370 52 685 040
lithuania@sorainen.com

BELARUS

ul Nemiga 40
220004 Minsk
phone +375 17 306 2102
belarus@sorainen.com

www.sorainen.com